

Schuiferskapelle

Beestig

31 augustus 2013

Wie bedenkt er toch een dorpsnaam als „Schuiferskapelle“? Het past naar mijn gevoel in het rijtje met Lotenhulle, Stuivekenskerke en Lapscheure. Ja, goed, ik weet het wel: daar is eventueel een eeuwenlange geschiedenis aan voorafgegaan. Maar toch... Geef toe, wanneer je voor het eerst met een dergelijk toponiem wordt geconfronteerd, dan denk je toch dat het een Vlaams equivalent is voor het Noord-Nederlandse „Nergenshuizen“? Een fictieve plaatsnaam, bruikbaar voor een auteur die een broeierige familiekroniek wil schrijven om dat te plaatsen in een niet nader te noemen dorp op het Vlaamse platteland. Maar nee hoor: het bestaat echt, dat Schuiferskapelle.

Laat maar schuiven

„Schuiferskapelle is een dorp in de Belgische provincie West-Vlaanderen en een deelgemeente van de stad Tielt. Het is een landelijke dorpje, ruim drie kilometer van Tielt-centrum. Het telt bijna 1000 inwoners“.

Dat is ongeveer alles wat de encyclopedie ervan zegt. Mits wat zoeken komt ook nog boven dat het dorp zich uitstrekt over 793 hectare. Het is mijn stellige indruk dat van die oppervlakte minstens 700 hectare wordt ingenomen door landbouwgrond. Bovendien wordt het aantal inwoners met gemak overtroffen door de aantal inwonende varkens.

Het traject van de wandeling was in zo verre een belevenis dat je doorgaans niet wist waar je was. Daarvoor zorgden de overvloedig aanwezige akkers met maïs die beletten dat je verder kon kijken dan het hoge gewas zelf. Het ging dus zo'n beetje van: maïs, maïs, stank, maïs... ha! Prei! Maïs, stank, maïs, weide, stank... en zo verder. Ad nauseam. Tot je

De vruchten des velds

er compleet iebel van werd. Daar zorgde de emanatie van te veel beesten op een te kleine oppervlakte wel voor. Waren het geen varkens, die nochtans qua stankproductie de lijst aanvoerden, dan was het wel ander vee dat in zijn eigen uitwerpselen rondwaadde. Of veevoer dat in kuilen lag te gisten en te rotten. Indien iemand me ooit langdurig en hard zou willen straffen, dan is mij verplichten daar blijvend te wonen een goede mogelijkheid.

Behalve varkens schijnen hier ook veel groenten gekweekt te worden. Zowel onder glas als in de open lucht. Ik heb tenminste herhaaldelijk uitgestrekte akkers en

serres gezien waar een of ander eetbare plantensoort tot wasdom kwam. Kool (die trouwens ook grondig stonk), late aardappelen, bieten... Tja, een mens moet toch ergens naar kijken wanneer het landschap zelf verder niet zoveel te bieden heeft. Want hoe ik verder ook mijn best heb gedaan, iets interessants heb ik niet kunnen onderscheiden. De geschiedenis van het dorp is ook niet erg diep en ze centreert zich rond de kerk. Die eerst een kapel was. En dat is het ongeveer.

Indien daar de elektriciteit uitvalt is de kans ook nog groot dat ze helemaal zonder licht zitten want ik vond een persbericht over een kaarsenatelier dat uitgebrand was.

Wablief?

Indien de wandeling beperkt was gebleven tot enkel het grondgebied van Schuiferskapelle zelf, dan waren we snel uitverteld. Het bleek echter dat ook Pittem op onze weg lag. Ondertussen al een redelijk groot aantal jaren geleden gebeurde het wel meer dat we als onwillig onderwijsvee in kuddes naar een plaats gedreven werden waar een individu met een titel en, hopelijk, een functie iets kwam verduisteren. Doorgaans ging dat over een aangelegenheid die met wat gezond verstand best te benaderen was maar waarover een immer uitdeinende bureaucratie haar twijfelachtige licht had laten schijnen. Allemaal goden in het diepst van hun zelf gegraven grachten. Waardoor het onderwerp in kwestie zo'n afschrikwekkend kluwen was geworden dat er nog wat meer twijfel moest gezaaid worden. Het moet geweest zijn tijdens één van die nutteloze vergaderingen dat iemand zich aan me voorstelde en daarbij vermeldde dat hij afkomstig was van „Pêhttèm“. Hetgeen ik niet verstond. Desgevraagd herhaalde hij dat nog eens. Aan mijn verbijsterde uitdrukking moet duidelijk te zien geweest zijn dat het muntje bij mij niet gevallen was. De man dacht dat ik ongeveer stokdoof moest zijn want met een flinke stemverheffing zei hij nogmaals „Pêht-tèm!“ Toen ik vroeg waar dat ergens lag op het Europese continent zei hij: „Tee'n Tielt“ (in de nabijheid van Tielt). En toen, ja toen wist ik dat het ging over Pittem. De man was zich duidelijk niet bewust van zijn meterdikke accent.

De man die China op de kalender zette

Onderweg kwamen zo nu en dan bordjes in het vizier die het hadden over een fietsroute die gelinkt was aan ene Verbiest. Eerst las ik het nog verkeerd als „Verriest“. Dat was een Vlaams priester, dichter, schrijver en redenaar. Hij was een van de belangrijkste oorspronkelijk dragers van de politieke Vlaamse Beweging. Het had dus eventueel wel gekund. Maar nee, het was heel iemand anders. Iemand die trouwens niet minder van gewicht ge-

weest is. Wel in tegendeel.

Ferdinand Verbiest werd op 9 oktober 1623 in Pittem geboren. Hij studeerde in Leuven en Mechelen. Hetgeen hij afrondde met een studie theologie in Rome en Sevilla. Vervolgens trad hij in bij de Jezuïetenorde en daarop werd hij in 1659 naar China uitgezonden als missionaris. Dat was ten tijde van de Qing-dynastie aldaar. Een andere jezuïet, Johann Adam Schall von Bell, riep hem naar het keizerlijk hof als zijn assistent. Het bleek al snel dat Verbiest niet de eerste de beste was. Tijdens zijn verblijf aan het keizerlijke hof bouwde hij een instrumentarium voor het oude observatorium van Bejing. Het kan daar naar verluidt vandaag nog steeds bewonderd worden. Daarenboven was hij medeverantwoordelijk voor de wijziging van de Chinese kalender. Om die niet geringe taak te onderbouwen baseerde hij zich op zijn sterrenkundige waarnemingen. Deze apostel die de Chinezen de leer van de naastenliefde probeerde aan te praten ontwierp echter

ook lichte kanonnen voor het leger van keizer K'ang-si. Deze laatste had blijkbaar een ruime belangstelling want Verbiest gaf hem ook nog lessen in wiskunde. Verassend genoeg ontwierp Verbiest ook nog de eerste stoomauto en een thermometer. Hij tekende ook een andere wereldkaart. Volgens de tekening die ik van die stoomauto heb gezien werkte dat ding met... een turbine! Over zijn tijd vooruit zijn gesproken! Omwille van zijn verdiensten kreeg hij de keizerlijke toestemming om in het ganse Chinese keizerrijk te prediken en werd hij benoemd tot mandarijn. Hij kwam aan zijn einde op een nogal bizarre wijze: in 1688 viel hij van zijn paard en dat overleefde hij niet. Ik heb ook altijd al gevonden dat je toch wel heel erg hoog zit op zo'n rijdier. De Vlaming kreeg een Chinese staatsbegrafenis.

De keizer graaide even in de staatskas en hij betaalde het mausoleum waarin Verbiest werd bijgezet.

Nog een bizarre kanttekening bij het uitstapje van Verbiest op het gebied van de wapenkunde was dat de kanonnen die hij had ontworpen later gebruikt werden om op Westerlingen te schieten! Dat zat zo.

Tussen 1899 en 1901 kende China de zogenaamde Bokseropstand of Bokseroorlog. Hierbij kwam een Chinese nationalistische beweging in opstand. Ze noemden zichzelf de „Vuisten der Gerechtigheid“. Vandaar dat iemand op het idee moet gekomen zijn om hen te karikaturiseren als „Boksers“. De aanleiding voor de opstand was dat aan het einde van de negentiende eeuw steeds meer Westerse landen toegang kregen tot China en dat die landen daarbij hun cultuur probeerden op te dringen. Dit tot ongenoegen van vele Chinezen. De Bokseropstand, die in dat ongenoegen wortelde, luidde het einde in van de keizerlijke dynastie. De opstandelingen viseerden echter niet enkel de keizer en de keizerin maar ze wilden dus ook de westerse kolonisten verdrijven. Dus beschoten ze die met de kanonnen van... een Westerling.

Valeer kwam in 't geweer

Uit Pittem moeten er aan het begin van vorige eeuw tamelijk velen zijn uitgeweken naar het land van de onbeperkte mogelijkheden waar geluk staat ingeschreven in de grondwet: de Verenigde Staten van Amerika. De sociale en economische omstandigheden hier te lande waren dan ook voor velen zo slecht dat ze hun geluk elders gingen beproeven.

Een merkwaardig (en tragisch) verhaal is dat van één van die emigranten. In 1906 vertrok de in Pittem geboren Valère Meerschaert met zijn vader naar de USA. Naar aanleiding van de berichten over de hier woedende Eerste Wereldoorlog die de overkant van de oceaan hadden bereikt, kwam hij in 1915 terug naar hier. Meer nog: hij meldde zich als vrijwilliger bij het Belgische leger. Als soldaat aan het IJzerfront schijnt hij het zelfs tot adjudant gebracht te hebben. In 1918 ging Valère met verlof naar huis en in Chicago sprak hij voor de leden van de Rotary Club in het Sheratonhotel over de toestanden aan het front. Bijna aan het eind van de oorlog sneuvelde Valère alsnog bij een (waarschijnlijk zinloze) doorbraakpoging van het Belgische leger.

Je zal ze niet zo snel vinden de emigranten die terugkeren om het vaderland te verdedigen dat ze uit economische noodzaak ontvluchtten. „Gevallen op het veld van eer“ heet het dan. Hoewel het me totaal ontgaat welke eer er te behalen valt om door de waanzin van anderen aan je eind te komen in een land dat je voordien heeft uitgespuwd.

Bulten

In de ruime omgeving van de dorpskern van Schuiferskapelle is het landschap zo plat als de spreekwoordelijke pannenkoek. Maar naar Tielt toe zit er echter hier en daar een flinke rimpel in. Het viel me op dat behalve de Verbiestroute er ook zoiets als de Wastineroute

De berg van Pittem

was. Dat is eigenlijk een fietsroute die bedoeld is om de liefhebbers te laten kennismaken met het lichtglooiende landschap in de buurt van Tielt. Lang geleden was dit een immens bos- en heidegebied, verdeeld in „wastines“. „Wastine“ of „wastina“ is een oud middeleeuws woord dat „onvruchtbare grond“ betekent. De verwantschap met „woestijn“ is dus echt niet toevallig. Het woord duikt geregeld op in geschriften waar West-Vlaamse gronden of eigendommen worden besproken. Er is ook sprake van een cuesta, een asymmetrische heuvelrug. Waar de zogenaamde „Berg van Pittem“ ook deel van uitmaakt.

Van bossen is hier ondertussen absoluut geen sprake meer. Overal zie je akkers. Golvend is het landschap echter nog steeds.

In de lucht

Het traject passeerde ook in Egem. Behalve de kolossale kerk is er daar volgens mijn ervaring ook al niet zoveel te zien. Het zij dan de rood-witte zendmast van de VRT die van

De VRT-mast in Egem

overall in de omtrek opvalt. Het geval is dan ook liefst 291,40 meter hoog! De mast draagt de antennes voor de TV-uitzendingen van de VRT. Dat zijn nu enkel nog DVB-T digitale uitzendingen sinds de definitieve uitschakeling van de analoge TV-zenders in november 2008. Verder zijn hier nog thuis: de radio-uitzendingen van de VRT en de uitzendingen van een aantal andere zenders die niet tot de openbare omroep behoren. Zoals Q-Music, JOE fm, Radio Contact en Radio Nostalgie. De operatoren voor de mobiele communicatie konden er ook nog wat antennes op kwijt. De toren werd gebouwd in 1973 ter vervanging van de in 1958 opgerichte televisiemast van Ruiselede.

Is het dan zo dat je onmogelijk naast die zendmast kan kijken, waar je tevergeefs zal naar zoeken is het vliegveld van Egem. Dat is er echter wel geweest. Al schijnt er nu nog maar heel weinig van bekend te zijn. Gespecialiseerde websites zijn erg kort van stof in dit verband. Tijdens de Eerste Wereldoorlog had Flieger Abteilung 45B hier een poot aan de grond. Ze kwamen

in Egem in juni 1917. Ze zijn daar een tijdje blijven hangen want eerst einde maart 1918 hebben ze weer hun biesen gepakt. Anderen zijn hier nog veel minder lang gebleven. Zoals de Flieger Abteilung A 238, Schusta 11(SchutzStaffel?). Het vliegveld lag in Egem-kapelle en de officieren verbleven in het kasteel aan de Kasteeldreef. Zoals gezegd blijven er, bij mijn weten, geen direct zichtbare tekenen van dit vliegveld.

Bijval

Behalve dat de tocht van de ene stinkende boerderij naar de volgende ging, was ik ook nog eens gezegend met een nieuw paar wandelschoenen dat elke pas met zijn eigen ge-

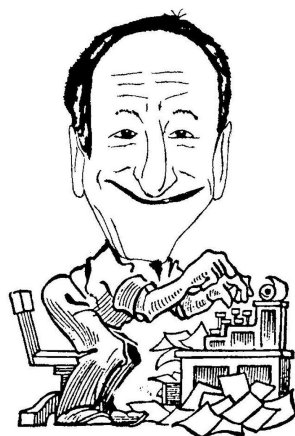
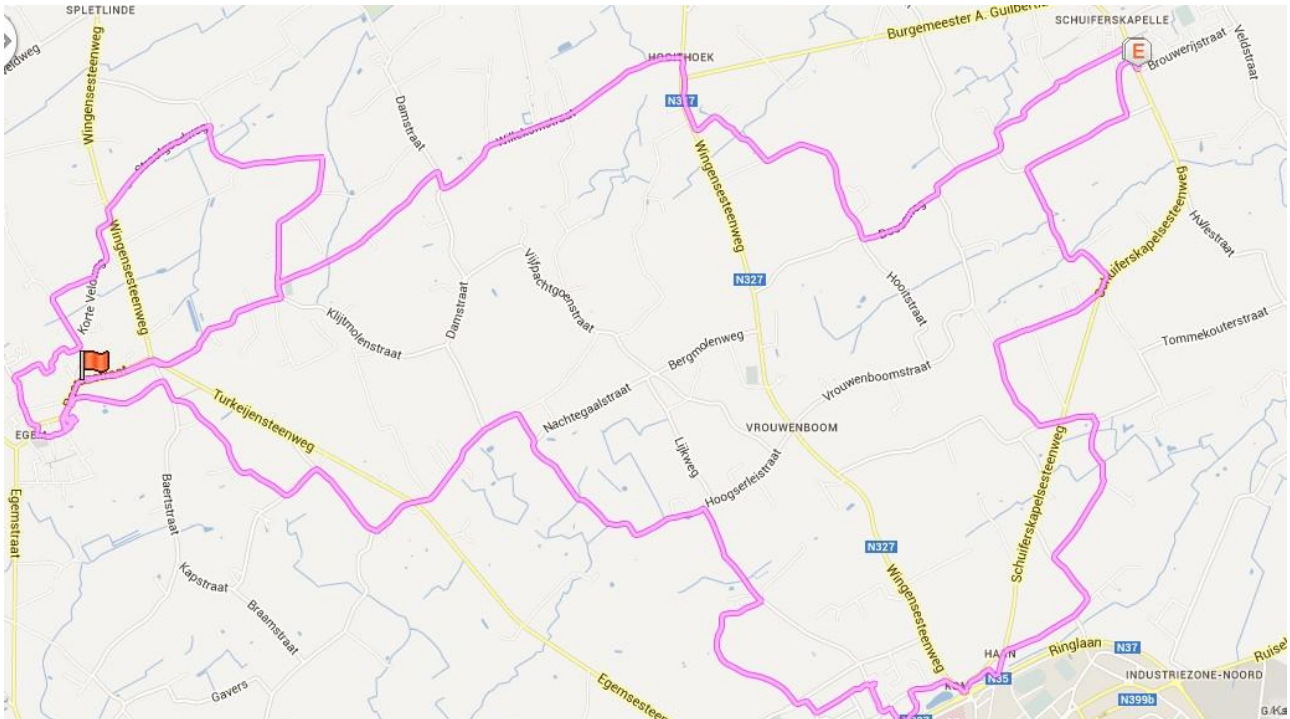

Ook in West-Vlaanderen is de religieuze beleving niet meer wat het geweest is.

luid begeleidde. De linker schoen piept, de rechter kraakt. Het levert me wel een opvallend succes op bij de vele honden onderweg. Die horen me nu immers van nog veel verder aankomen zodat ze zelfs uit hun eventuele sluimer worden gewekt om me enthousiast grauwend en blaffend te begeleiden. Zolang ik me in een periferie bevind waar volgens die lawaaimakers mijn aanwezigheid niet getolereerd kan worden. Behalve dan een Husky die me stoïcijns stond te bekijken met die rare ogen die zo'n dier heeft. Het gebeurde ook dat twee koeien mijn nadering argwanend gadesloegen. Een van de twee had een raar soort kuifje dat ging overeind staan. Waarna ze beiden vervolgens paniekerig op de loop gingen. En paarden die begonnen te hinniken. De dierenwereld gaat ervoor wanneer ik eraan kom. Die muzikale schoenen hebben nochtans ook een onverwacht voordeel. Wanneer ik langzame wandelaars achterop kom moet ik nu dikwijls niet gaan kuchen of „pardon“ zeggen. Degenen die een opvoeding genoten hebben laten me nu

al dadelijk plaats om hen voorbij te stappen. Hetgeen anders op de dikwijls smalle paden niet vanzelfsprekend is.

Maar indien er iemand is die me de ultieme remedie kan verschaffen om van dat gekriep en gekreun af te raken: welkom. Het werkt me namelijk nog niet weinig op mijn zenuwen.

© 2013
Michel Christiaens